

از تهدید تا جنگ

مسیر ۹ مرحله‌ای بحران ایران و اسرائیل

دک‌ترای علوم سیاسی

در سال‌های اخیر، روابط ایران ورژیم صهیونیستی از سطح تنش‌های سیاسی و رقابت‌های منطقه‌ای فراتر رفته و به مر حله‌ای رسیده که نشانه‌های یک تقابل نظامی گسترده را در خود دارد. درگیری‌های نیابتی در سوریه و لبنان، حملات سایبری و عملیات‌های اطلاعاتی، تهدیدهای لفظی مقامات دو طرف، و حملات پهنادی و موشکی، همگی حاکی از آن‌اند که این تقابل دیگر صرفاً یک تنش دیپلماتیک نیست. در چنین شرایطی، استفاده از نظریه‌های علمی برای تحلیل روند و شدت درگیری ضروری است. نظریه «مراحل ۹ گانه جنگ (Friedrich Glasl)» با توصیف دقیق فرایند تشدید تعارض، ابزاری کاربردی برای درک وضعیت پرخطر فعلی میان ایران و اسرائیل فراهم می‌کند. درگیری کنونی میان ایران و اسرائیل را می‌توان بر پایه نظریه مراحل ۹ گانه فریدریش گلسل تحلیل کرد؛ الگویی که روند تشدید تنش‌ها را از اختلاف‌نظرهای اولیه تا جنگ تمام‌عیار ترسیم‌وقابل فهم می‌کند.

▼ نظریه مراحل ۹ گانه گلسل چیست؟

فریدریش گلسل یک پژوهشگر ومشاور برجسته در حوزه مدیریت تعارض و تحول در سازمان‌هاست. او بیشتر به‌خاطر نظریه مراحل ۹ گانه تنش و درگیری (Escalation) شناخته می‌شود. این نظریه ابتدا برای تحلیل تعارضات درون سازمانی و انسانی طراحی شده بود، اما به‌دلیل دقت و جامعیت آن، در تحلیل تعارض‌های سیاسی، بین‌المللی و حتی جنگ‌های تمام‌عیار نیز به‌کار گرفته می‌شود. این نظریه، روند تشدید تدریجی یک درگیری را در ۹ مرحله متوالی توصیف می‌کند. هر مرحله نشان‌دهنده بالا رفتن سطح تنش، کاهش توان گفت‌وگو و افزایش احتمال خشونت است:

- Stage ۱: Tension and hardening
- Stage ۲: Verbal sparring
- Stage ۳: Deeds instead of words
- Stage ۴: Group formation, search for allies
- Stage ۵: Targeted escalation and loss of face
- Level ۶: Open threats
- Level ۷: Attacks
- Level ۸: Fragmentation
- Stage ۹: Final stage and common demise

مرحله ۱/ سخت شدن مواضع: اختلاف‌نظرها پدیدار می‌شوند، اما هنوز امکان گفت‌وگو وجود دارد.

مرحله ۲/ مناظره و قطبی‌سازی: طرفین شروع به بحث‌های تند می‌کنند؛ «مادر برابر آنها» شکل می‌گیرد.

مرحله ۳/ کنش، نه واکنش: اعتماد کاهش می‌یابد؛ طرف‌ها دست‌به‌اقدامات پیش‌دستانه می‌زنند.

مرحله ۴/ ائتلاف‌سازی: هر طرف به دنبال جلب متحدان و فشار از بیرون است.

مرحله ۵/ تخریب و وجهه: طرف‌ها یکدیگر را تحقیر می‌کنند و مشروعیت همدیگر را زیر سؤال می‌برند.

مرحله ۶/ تهدیدهای استراتژیک: تهدیدات آشکار و برنامه‌ریزی شده برای وادار کردن طرف مقابل.

مرحله ۷/ اقدامات محدود تخریبی: شروع آسیب‌زدن مستقیم اما کنترل‌شده (حملات سایبری، عملیات نیابتی).

مرحله ۸/ تخریب سیستماتیک: حملات گسترده تر ویران گر، تضعیف ساختارهای طرف مقابل.

مرحله ۹/ احتمال نابودی: جنگ تمام‌عیار و با وضعیتی که هر دو طرف محتمل زبان‌های سنگین و متقابل می‌شنوند. این نظریه نشان می‌دهد که درگیری‌ها به‌صورت ناگهانی به جنگ منجر نمی‌شوند، بلکه از مسیرهای قابل شناسایی عبور می‌کنند. شناخت مراحل اولیه، می‌تواند امکان مداخله و جلوگیری از خشونت را فراهم کند، و تحلیل‌گران، دیپلمات‌ها یا سیاست‌گذاران می‌توانند با این مدل، نوع درگیری و راهبرد مناسب برای توقف آن را تشخیص دهند. در حال حاضر، با توجه به حملات مستقیم نیابتی، تهدیدهای رسمی، درگیری‌های سایبری، و حملات پهنادی و موشکی میان دو طرف، نشانه‌هایی از عبور از مراحل پیشین مانند قطب‌بندی، تهدید، و اقدامات محدود نظامی دیده می‌شود. به بیان دیگر بررسی وضعیت فعلی نشان می‌دهد که دو طرف اکنون در آستانه مر حله هشتم یعنی «تخریب سیستماتیک» قرار دارند؛ مرحله‌ای که‌در آن حملات مستقیم، نیابتی، سایبری و موشکی شکل نظام‌مندتری به‌خود می‌گیرد. هر چند هنوز نشانه‌هایی از ورود به یک جنگ کلاسیک و گسترده به سبک درگیری‌های بین‌دولتی وجود ندارد، اما شدت تنش‌ها، تداوم اقدامات تلافی‌جویانه، و از بین رفتن کانال‌های گفت‌وگو حاکی از آن است که منطقه به‌شدت به مر حله نهایی نظریه گلسل -جنگ تمام‌عیار و نابودی متقابل - نزدیک شده است. این وضعیت نه تنها نشان‌دهنده شکست دیپلماسی، بلکه هشدار ی آشکار برای مداخله فوری از سوی بازیگران منطقه‌ای و جهانی جهت مهار بحران است.

هر چند هنوز درگیری‌ها کاملاً کلاسیک و گسترده نیست، اما شدت و تداوم اقدامات نظامی حاکی از آن است که دو طرف به‌طور خطرناکی به مر حله نهایی نظریه گلسل یعنی جنگ تمام‌عیار نزدیک شده‌اند، در حالی که هنوز پنجره‌هایی برای مهار بحران باقی مانده است. در شرایطی که تنش‌ها میان ایران و اسرائیل به‌صورت بی‌سابقه‌ای افزایش یافته و سایه جنگ مستقیم نیابتی میان دو طرف سنگین‌تر از همیشه است، دیپلماسی هنوز مهم‌ترین و مؤثرترین ابزار برای مهار این بحران است. گر چه فضا به‌شدت امنیتی و ملتهب است، اما دیپلماسی به‌ویژه دیپلماسی چندجانبه‌و واسطه‌گر می‌تواند نقش آفرین باشد. در صورت عدم تمکین رژیم صهیونیستی به فرایند اتمام جنگ، و اصرار آن رژیم بر تداوم نظامی‌گری، عواقب این تصمیم در دوسطح جلوه‌گری خواهد کرد:

در سطح تحلیل واقع‌گرایانه (Realpolitik perspective) این رژیم با فشارهای بین‌المللی و باز شدن جبهه‌های مقاومت متعدد مواجه شده و در سطح تحلیل هنجاری (Normative Perspective) نیز مشروعیت مقاومت مسلحانه افزایش یافته و انزوای ژوال اخلاقی و بحران مشروعیت در انتظار اسرائیل خواهد بود؛ خصوصاً در شرایطی که حتی حقوق بین‌الملل نیز از پاسخ به این سوال عاجز است که: «چطور رژیمی به خود اجازه می‌دهد به تمامیت ارضی کشوری دیگر که -حتی به‌زعم مهاجم- تهدیدی فوری و قطعی نبوده و تنها بر حقوق مسلم خود در NPT بافشاری می‌کند، تجاوز کند؟»

تیتریک

۲

HEADLINE ONE

بررسی نشست فوق‌العاده شورای حکام همزمان با طرح تندروها برای خروج از NPT

کاهش سطح همکاری ایران با آژانس

گروه خبر: روز دوشنبه، جلسه فوق‌العاده شورای حکام آژانس به درخواست ایران برای بررسی تجاوز نظامی اسرائیل و حمله به سایت‌های هسته‌ای برگزار شد؛ جلسه‌ای که در آن ۱۱ عضو شورا حمله اسرائیل را محکوم کردند اما در آن قطعنامه‌ای علیه رژیم صهیونیستی صادر نشد. ایران پس از اقدام آژانس و همچنین حمله اسرائیل، اعلام کرد که همکاری‌های فرآیدمانی داوطلبانه خود را به طور کامل قطع خواهد کرد. بازرسی‌های ایران صرفاً در چارچوب پادمان هسته‌ای NPT انجام خواهد شد. در این میان برخی داخل کشور و در فضای جدید به دنبال این هستند که ایران کارت خروج از NPT را خر ج کند.

▼ موضع ایران

رضا نجفی نماینده دائم ایران نزد سازمان‌های بین‌المللی در وین، در این نشست با انتقاد شدید از بی‌عملی آژانس وشورای حکام در قبال تهدیدات مکرر رژیم اسرائیل علیه سایت‌های هسته‌ای صلح‌آمیز ایران، گفت: «ادامه این سکوت و انفعال، نفتخاطر اعتبار آژانس را به‌شدت مخدوش کرده، بلکه رژیم اسرائیل را در ارتکاب اقدامات تجاوززانه، جسورتر کرده است. جمهوری اسلامی ایران در طول دهه‌های گذشته، به‌رغم رفتارهای مغرضانه برخی طرف‌ها و تداوم سیاست‌های هسته‌ای غیرقانونی رژیم اسرائیل خارج از چارچوب NPT، همواره به تعهدات خود در چارچوب معاهده عدم اشاعه و پادمان‌های جامع آژانس پایبند بوده و اطلاعات گسترده ودقیقی از فعالیت‌های صلح‌آمیز هسته‌ای خود در اختیار آژانس قرار داده است. اما این شفافیت، متأسفانه در مواردی به ابزاری برای تهدید امنیت ملی و جان دانشمندان ایرانی تبدیل شده است.» نماینده ایران تصریح کرد: «وقتی حقوق وتعهدات اعضای NPT متوازن رعایت نشود و بر برخی رژیم‌های متجاوز بدون عضویت در NPT آزادانه به تجاوز و تهدید علیه اعضای متعدد اقدام کنند، ادامه اجرای تعهدات داوطلبانه فاقد توجیه خواهد بود.» او هشدار داد: «دوران بزن و دررو به پایان رسیده است. جمهوری اسلامی ایران، در چارچوب منشور ملل متحد، معاهده NPT و اساسنامه آژانس، حق ذاتی خود برای دفاع از مردم، حاکمیت، تأسیسات صلح‌آمیز هسته‌ای ومخلف می‌داند و اقدامات متقابل مقتضی را در زمان مناسب اتخاذ خواهد کرد.» او همچنین در گفت‌وگویی با المیادین، بر این نکته تأکید کرد که «تصمیم خروج از ان‌پی‌تی بی‌عدم خروج از آن به تحولات پیش رو بستگی دارد. مسئولیت هرگونه اقدام در راستای خروج از معاهده منع انتشار سلاح هسته‌ای برعهده اسرائیل است.»

▼ کارت تندروها

قطعنامه سیاسی و ضدایرانی آژانس، آغاز جنگ ایران و اسرائیل و به‌طور

بررسی عملیات موشکی یکشنبه شب ایران و واکنش رسانه‌ها و مقامات اسرائیل

حمله به حيفا

گروه خبر: ایران در شامگاه ۲۵ و پامداد ۲۶ خرداد، سه دور حمله موشکی سنگین به نقاطی در اسرائیل از جمله تل‌آویو و حيفا انجام داد؛ حملاتی که در میان همه آن‌ها، حیفاتوجه‌ای بیشتری را به خود جلب کرده است. این شهر در شمال اسرائیل، بندری راهبردی در حاشیه‌مدیترانه‌وسومین شهر بزرگ اسرائیل است. شهری که پدافند چندلایه رژیم صهیونیستی نیز نتوانست از آن در برابر موشک‌های بالستیک ایران محافظت کند. شاخص‌ترین اهدافی که امنیت‌شان در این دوروز به چالش کشیده شد، پالایشگاه ونیروگاه حيفا بودند. پالایشگاهی که گفته می‌شود در جریان حمله به آن سه اسرائیلی کشته شدند، یکی از دو پالایشگاه راهبردی اسرائیل است و یکی از نقاط تامین نفت و انرژی اروپا محسوب می‌شود. این پالایشگاه به روایت الجزیره، روزانه ۱۰ میلیون بشکه نفت فرآوری می‌کند. مجتمع پالایشگاه شیمیایی «بازان» در حیفابزرگترین پالایشگاه در اسرائیل است که روزانه ۲۰۰ هزار بشکه نفت تولید می‌کند. ایران همچنین نیروگاه حيفا را نیز هدف قرار داد. این نیروگاه به روایت رسانه‌های اسرائیلی، ۱۰۲۰۰ مگاوات ظرفیت دارد و یکی از بزرگ‌ترین نیروگاه‌های برق در شمال اسرائیل است. حدود ۷ تا ۸ درصد برق کل اسرائیل از سوی این نیروگاه تامین می‌شود و نقش مهمی در پایداری شبکه برق آن‌ها ایفا می‌کند. چیرا ایران این نقاط مهم در حيفا را هدف قرار داد؟ علت آن، حمله اسرائیل به دو انبار نفت تهران در شمال غرب و جنوب پایتخت بود. به دنبال این حملات، ایران نیز دو نقطه راهبردی حوزه انرژی اسرائیل را هدف حمله محصور قرار داد. با توجه به اهمیت راهبردی حيفا، حملات ایران مورد توجه رسانه‌های مختلف قرار گرفت. بر کثا هدف قرار دادن این دو نقطه، مراکز شرکت رافائل در حيفا نیز مورد هدف قرار گرفت. رافائل یکی از شرکت‌های تسلیحاتی اصلی اسرائیل و سازنده سامانه‌های پدافندی از جمله گنبد آهنین است. حمله به کارخانه‌های رافائل نیز مورد توجه قرار گرفت. چراکه رافائل نقش زیادی در تامین امنیت اسرائیل و پروژه‌های تسلیحاتی آن دارد. مقامات اسرائیل بدون اشاره به اقدامات آنان علیه کشورمان و همچنین هدف گرفتن نقاط استراتژیک در سرزمین‌های اشغالی، ایران را متهم کردند که مناطق غیرنظامی را هدف قرار داده است.

تیتریک

۲

HEADLINE ONE

بررسی نشست فوق‌العاده شورای حکام همزمان با طرح تندروها برای خروج از NPT

گزارش یک

طبیعی توقف مذاکرات هسته‌ای با آمریکا، خیلی زود کارت خروج از NPT را در دست جریان تندرو داخلی گذاشت؛ جریانی که حتی در مقابل اظهارنظرهایی مانند توقف حملات ایران در صورت توقف حملات اسرائیل نیز واکنشی منفی نشان داده و معتقدند این جنگ باید تا انتها ادامه پیدا کند. تحلیل اظهارات مقامات رسمی کشورمان نشان می‌دهد موضوع خروج از NPT که حق ایران است، فعلاً و در این مرحله از بحران مورد توجه دستگاه سیاستگذاری کشور قرار نگرفته است. دیروز شایعه شده بود که خروج از npt در مجلس تصویب شده است. خبری که از سوی فداحسین مالکی، عضو کمیسیون امنیت ملی تکذیب شد. همچنین خبرها حاکی از آن است که نمایندگان تندروی مجلس در حال تهیه طرح سه فوریتی برای خروج ایران از این پیمان هستند. روز جمعه اما ابراهیم عزیزی، رئیس کمیسیون امنیت ملی خبر داده بود که همکاری‌های فرآیدمانی ایران با آژانس متوقف خواهد شد. خبری که به معنی کاهش سطح همکاری ایران و این نهاد بین‌المللی است.

▼ دنیا مقابل ایران قرار می‌گیرد

سیدجلال ساداتیان، کارشناس بین‌المللی در گفت‌وگو باهم‌میهن درباره مطرح شدن خروج ایران از NPT تأکید کرد: «قرار بود اظهارنظرهای فردی اتفاق نیفتد و وحدت صدا در ایران حفظ شود. اگر قرار است کسی درباره خروج ایران از NPT اظهارنظر کند، سازمان انرژی اتمی یا وزارت امور خارجه است. در این شرایط هم کمیسیون سیاست خارجی مجلس درباره این موضوع اظهارنظر می‌کند؛ افراد به این ترتیبی که اظهارنظر می‌کنند باید صدای خود را خاموش کنند چراکه زبان منافع ملی و اهداف ملی است. اظهارنظر آنها می‌تواند علیه منافع و امنیت ملی کشور به کار گرفته شود.»

او افزود: «در این مقطع زمانی که تمام دنیا (آمریکا و اروپایی‌های دارای رسانه) به شکلی متحد شدند تا ایران را مقصر اتفاقات اخیر نشان دهند درحالی که مقصر، رژیم کودک‌کش اسرائیل و نتانیاهو است و بر خلاف تمام معیارهای انسانی تجاوز به ایران و حمله کرده است. در این مقطع زمانی اگر اعلام کنید که از NPT خارج می‌شوید، تمام دنیا را علیه و رویه‌روی خود قرار می‌دهید؛ کاملاً در زمین اسرائیل بازی می‌کنید و پاس گل به اسرائیل می‌دهید تا با دستپایی به اهداف خود، آمریکا و غرب را وارد جنگی علیه ایران و منافع ایران کنند. این کار بسیار خطرناک است و امیدوارم ناظران این تذکرات لازم را به افرادی بدهند که حد خود را نمی‌دانند.»

ساداتیان در پاسخ به این سوال که عضویت در این پیمان چه مزیتی برای ایران دارد؟ گفت: «NPT قراردادی بین‌المللی است که علاوه بر برخی امتیازات این فرصت را برای کشورها ایجاد می‌کند که بر فعالیت‌های مانظرات داشته‌باشند. ما

بررسی عملیات موشکی یکشنبه شب ایران و واکنش رسانه‌ها و مقامات اسرائیل

گزارش دو

▼ بیانیه شماره ۶ سپاه

سپاه پاسداران در اطلاعیه شماره ۶ خود، از به کار بردن فناوری‌های نوین ضدسیستم‌های پدافندی دشمن خبر داد. بر اساس این بیانیه، سامانه‌های پدافندی تحت این حملات با یکدیگر درگیر شدند. در بخشی از این بیانیه آمده بود: «در این عملیات، سامانه‌های فرماندهی و کنترل رژیم سفاک صهیونی، با به‌کارگیری روش‌های نوین و با بهره‌گیری از قابلیت‌های اطلاعاتی-تجهیزاتی تقویت‌شده توسط شهیدان باقری، سلمی، حاجی‌زاده وسایر شهدای هوافضای سپاه، سامانه‌های دفاعی چندلایه دشمن، دچار اختلال شد؛ طوری که سامانه‌های پدافندی این رژیم همدیگر را هدف قرار دادند. ابتکارات و قابلیت‌های به‌کاررفته در این عملیات، با وجود حمایت‌های همه‌جانبه آمریکا و قدرت‌های غربی و در اختیار داشتن پهروزترین و جدیدترین فر آوری دفاعی، منجر به اصابت موفق و حداکثری موشک‌ها به اهداف در سرزمین‌های اشغالی شد.»

خبرگزاری تسنیم نیز در گزارشی راجع به این حمله نوشت: «این هشتمین موج حملات موشکی ایران در قالب عملیات وعده صادق ۳ است. سنگنوی ارتش اسرائیل اعلام کرد: در حال مقابله با موشک‌های ایرانی هستیم و از ساکنان سرزمین‌های اشغالی خواسته است همچنان در پناهگاه‌ها بمانند. بنا بر تصاویر منتشرشده و اخبار رسانه‌های اسرائیلی، چندین صدای انفجار بزرگ در مرکز سرزمین‌های اشغالی شنیده شده است. این سنگین‌ترین حمله میان ۸ موج حمله ایران تاکنون است. با اصابت موشک‌ها به حيفا و تل‌آویو و مناطقی نظیر پتختیکوا و گوش‌دان و بنی‌باراک، وضعیت بحرانی در این مناطق به وجود آمده است. چندین موشک به نیروگاه برق و پالایشگاه حيفا بر خورد کردند.»

▼ رسانه‌های اسرائیل: فلج شدن گنبد آهنین

رسانه‌های مختلف اسرائیلی تا جایی که قوانین سانسور نظامی این رژیم اجازه می‌دهد، به خبررسانی در خصوص ابعاد حملات ایران به حيفا پرداختند. بر اساس روایت رسانه‌های عبری، به غیر از حمله‌ای که ایران حدود ساعت ۲۲ یکشنبه با ۳۰ موشک انجام داد، دو موج حمله دیگر در ساعت‌های ۴:۲۸ و ۶:۱۵ صبح دوشنبه نیز به ثبت رسید. همچنین رسانه‌های عبری از فلج شدن

رای اعتماد در روزهای جنگ

سید علی مدنی‌زاده با ۱۷۱ رای موافق وزیر امور اقتصادی و دارایی شد

گروه خبر: روز گذشته مجلس زیر سایه شایعات و جنگ به سیدعلی مدنی‌زاده، وزیر پیشنهادی دولت رای اعتماد داد تا این وزارتخانه پس از ماه‌ها وزیر را جایگزین سرپرست کرده و به کار خود ادامه دهد. پس از حمله اسرائیل به ایران، نشست خبری محمدباقر قالیباف، رئیس مجلس که از پیش تعیین شده بود بنا به دلایل امنیتی به زمان دیگری موکول شد و این شروع شایعاتی بود در فضای مجازی. چند نفری در فضای مجازی از ترور قالیباف در حمله‌های اخیر اسرائیل به ایران و شهرک دقایقی نوشتند. اما روز گذشته قالیباف با حضور در مجلس و در دست گرفتن مکان ریاست پارلمان کشور به این شایعه پایان داد. از سوی دیگر گفته شد، مجلس در چنین شرایطی نمی‌تواند جلسه رای اعتماد را برگزار کند. امنیت چنین جلسه‌ای بسیار حیاتی و دشوار و از عهده مجلس خارج است اما این با حضور وزیر پیشنهادی و مسعود پزشکیان، رئیس‌جمهور و محمدباقر قالیباف، رئیس مجلس و ۲۴۶ نماینده از جمع ۲۹۶ نماینده، کارمندان و پرسنل مجلس و تعداد محدودی از خبرنگاران برگزار شد و این شایعه نیز پوچ شد. از سوی دیگر بسیاری از گمانه‌زنی‌ها مبنی بر این بود که با توجه به حضور دو تن از سران قوا، اسرائیل مجلس را مورد حمله قرار داده و موشکیاران می‌کند اما این اتفاق هم رخ نداد حتی با وجود آنکه دو روز پیش (یک روز پیش از جلسه رای اعتماد مجلس) به میدان بهارستان حمله کرده بود. این جلسه مجلس پرده شایعات و گمانه‌زنی‌ها را یکی پس از دیگری کنار زد و در نهایت این دولت بود